

Csaba László: ezek az intézkedések nem nagyon viszik előre a gazdaságot

Millei Ilona | 2021. február 17. 07:49 | hirklikk.hu

Magyarországon a fiataloknak arany életük van, náluk csak a nyugdíjasoknak van aranyabb életük. A kormány költ a munkahelyek védelmére, a munkaerőpiacon minden rendben van, az alapítványi fenntartásba vett egyetemek nagy szabadsággal fölhasználhatják majd az EU-ból érkező pénzt, megvalósul az ország legnagyobb egyetemfejlesztési terve, ezért ömlenek majd ide a legjobb külföldi előadók. Ja, nem! Mindez annak az erőteljes propaganda-kormányzásnak a része, amely itt folyik. Hogy az Orbán Viktor által tegnap az Országgyűlésben bejelentett programmal újra lehet-e indítani a gazdaságot? Csaba László közgazdász, egyetemi tanár szerint a bejelentett intézkedések nem nagyon viszik előre a gazdaságot. Arról pedig, hogy merre van az előre, milyen területekre hogyan fog odaáramlani a tőke, mitől lesz innováció, viszonylag kevés szó esett. Nem ok nélkül, mert ezekben a dolgokban nem sokat tettek.

– Orbán Viktor hétfőn azt mondta az Országgyűlésben, hogy a kabinet meggyőződése szerint, a gazdaságot munkahelyteremtéssel, adócsökkentéssel, beruházástámogatással kell újraindítani – ez volna a gazdaság újraindításának a programja?

– Amit a miniszterelnöktől idézett, azzal nem vitatkozik senki. Az a kérdés, hogy a konkrétumokban ez megjelenik-e. Egyelőre azt látjuk, hogy sokat beszélnek a munkahelyvédelemről, de, amikor valaki bármely területen utána megy, akkor viszont azt látjuk, hogy vagy eléri a munkavállalókat ez a támogatás, vagy nem. Éppen szeptemberben szüntették meg azt a bértámogatást, ami egy csomó munkahelyet megmentett. És az is igaz – ez egy nagyon fontos dolog –, hogy a leginkább válságnak kitett területeken a mikro- és kisvállalkozásoknak nincsen tartalékuk. Valamennyi volt, de mostanra elfogyott. Erre mondják azt például a vendéglősök érdekképviselői, hogy Budapesten a vendéglőknek a fele fog csak „túlélni”, mert a kiszállításokból nem tudja azt a folyó bevételt megtermelni, amiből neki a kiadásai lennének. Sok-sok ilyen terület van.

Nyilván igaz, hogy a kormány költ a munkahelyek védelmére, de ennek egy igen jelentős része nem jut el a munkavállalókhöz. Az is tény, hogy egy csomó embert formálisan nem rúgtak ki, vagy ha kirúgták akkor most nem munkanélküli, hanem inaktív, és ez úgy jelenik meg, hogy a munkaerőpiacon minden rendben van. Én a belvárosban lakom, és látom, hogy egymás után hány cég, hány üzlet csukott be.

Azért ezek mindegyikében dolgoztak emberek! Vagyis jelentős részben statisztikai csalódás, ha azt gondoljuk, hogy a munkaerőpiacon minden rendben van, mert nincs rendben. Mondhatja azt a pénzügyi államtitkár, hogy „önök is elismerik, hogy ugyanannyian dolgoznak, mint a válság előtt”, de, ha valaki a bérének a 20 százalékát kapta, akkor arra nem lehet azt mondani, hogy minden rendben van.

– Azt is mondta hétfőn Orbán Viktor, hogy a kormány gazdaság-újraindítási akcióttervet kezdett, aminek hét lépése van: a lakásépítési áfa öt százalékra csökkentése, a lakásfelújítási program, a bajbajutott vállalkozások bértámogatása, az orvosbéremelési program, a 13. havi nyugdíj visszaépítése, a 25 év alattiak szja-mentessége és kamatmentes újraindítási gyorskölcsön biztosítása – 10 millió forintig – a legkisebb vállalkozásoknak. De hát ezek egy része már elindult, csak a 25 év alattiaké nem, ugye?

– Ami az szja-mentességet illeti, mindnyájan úgy vagyunk vele, hogy minden adó, amit nem kell befizetni, jól jön. De, hogy ettől kezdve, tömegével alkalmaznának 25 éven aluli embereket, azt nem tudom elképzelni. Különösen, ha nincs kereslet. Voltaképpen az egészségügy kivételével most minden más szolgáltatás eléggé rossz állapotban van. Azt hiszem, ez az szja-mentesség nem segíti a foglalkoztatást. Ez csak egy gondolat, de a csok-nál jól lehet látni, hogy amennyivel megnőtt a hitelkeret meg a támogatás, annyival nőttek a lakásárak. Ez nagyjából és egészéből elkerülhetetlen, meglepőnek se, újdonságnak se mondható. Ettől nem lesz több beruházás, és a legkevésbé sem fog nőni a gazdaság – se a fogyasztás, se a beruházás oldaláról. Nekem az a benyomásom, hogy ezek alapvetően „kozmetikai” intézkedések. A korábbi időszakban is megfigyelhető volt, hogy a nyugdíjasok nagyon elégedettek azzal, hogy a kisiskolások kaptak uszodát, hogy milyen jó az oktatási rendszer, a fiatalok meg örülnek neki, hogy a nyugdíjasoknak hogy felvirágozott az életük! Ha valaki nem figyeli, hogy a nyugdíjasoknak egy igen jelentős része – mondjuk 40-50 százalék – azért még a régi idők béréihez kötődően kapja a nyugellátását, akkor az tényleg azt hiszi, hogy a dédi ugyan már nem jár el táncolni, mint rég, de arany élete van, mert akkora jólétben él. Ugyanezt gondoljuk az egészségügyről is, amíg oda nem megyünk, és el nem kell minket látni. Úgy vélem, hogy a korábbi időszakhoz hasonlóan folyik egy nagyon erőteljes propaganda-kormányzás. Látványpékség. Hogy aztán jó-e, vagy nem, az majd kiderül. Én úgy látom, hogy ezek az intézkedések nem nagyon viszik előre a gazdaságot. Ez beleillik a korábbi idők gyakorlatába, hogy jól kommunikálható, mindenki által érthető lépéseket kell tenni, aztán azok vagy segítenek, vagy nem.

– Orbán Viktor azt is bejelentette, hogy az akcióterv ezeket követő lépése egy nagyívű beruházás-támogatási program, amelyet az EU-val közösen finanszíroznak, és amelynek legnagyobb nyertese a felsőoktatás lesz, megvalósul az ország legnagyobb egyetemfejlesztési terve 1500-2000 milliárd forintos befektetéssel. Az EU-val közösen indítás azt jelenti, hogy gyakorlatilag uniós pénzből lesz?

– Úgy van.

– **Ezért kellett alapítványi fenntartásba venni az egyetemeket?**

– Elvileg ez azt jelentené, hogy amikor jön a pénz az EU-ból, az egyetemek ezt viszonylag nagy szabadsággal fölhasználhatják. Ez az elvi része a történetnek. A gyakorlati része azért nem egészen így néz ki. Én a Corvinuson is tanítok, és azért ott azt lehetett látni, hogy az a fajta gazdálkodási szabadság, amiről szó esett, azért igen korlátozottan érvényesül. Az a része pedig, hogy megnőtt az egyetem vagyona, és emiatt magasabb béreket lehet kifizetni, még kevésbé érvényesül. Azt végképp nem lehet tapasztalni, hogy annyival növelték meg a béreket, hogy a nemzetközi élvonalból lehet a legjobbakat ideigazolni, és akkor azok majd hozzák magukkal a tanítványaikat meg a hírnevet. Ezért azt gondolom, hogy az alapítványi egyetemnél igazából két szempont érvényesül. Egyrészt, hogy ott van az állam által kinevezett, de a mostani kormányhoz lojális garnitúra, a kuratórium, akik képviselik azokat a szempontokat, amiket az őket kiküldők rájuk bízta. A másik oldalról pedig a munkavállalók helyzete nagyon meggyengült, mert a munkaadó bármit előírhat, és bárkinek bármilyen oknál fogva felmondhat. Én ezelőtt másfél évvel jó alaposan elolvastam, hogy milyen szerződést kell aláírnom. Röviden: lemondok a jogaimról és magamra vállalom az ő kötelezettségeiket.

Emellett az a szempont, hogy lehetőleg sok kínai hallgatót vegyünk fel, akik rengeteg tandíjat fizetnek, és akkor az államnak kevesebbe kerül a fenntartás. Ezt a célt többé-kevésbé elérték, mert tényleg megnőtt a külföldi hallgatók aránya. Nem azért, mert akik eddig elmentek a Harvardra, most a Corvinusra jelentkeztek, hanem azért, mert akik jönnek, azoknak nem számít a pénz. Vagy a papa, vagy a párt, vagy a munkahely kifizeti a tandíjat, és az egyetemnek van bevétele. Ez azért elég messze van attól a modelltől, amelyben a világ nagy egyetemei működnek. Mert az igaz ugyan, hogy létezik olyan, hogy az egyetem vállalként működik, és profitot termel, de azért ez jellemzően nem a vezető egyetemek modellje. Igaz, hogy a Harvardnak vannak erdő birtokai, de azért a Harvard nem ebből él. Van egy fajta vagyona, így nincs kitéve annak, hogy ha túl kevés a tandíjbevétele, akkor már nem fog tudni puerto ricoi, vagy afro-amerikai hallgatót felvenni. Azt hiszem, itt összekeverték dolgokat. Láthatólag három fő szempont van, az egyik az olcsóság, a fenntartónak ne kerüljön sokba, a másik, hogy a munkavállaló kellően ki legyen szolgáltatva, ne legyen az, ami a korábbi felsőoktatási

törvényben volt, és amit a németektől vettünk át, hogy a tanárokat meg a diákokat sok minden védi. A harmadik, hogy legyen meg a vezetésnek az a szabadsága, hogy adott esetben bárkivel bármit megteheszen. Ezt leginkább a Debreceni Egyetemenél látjuk, ahol meg is mondták, hogy a tudományos dolgok alárendelt jellegűek, most nem az atomfizikáról meg a magyar irodalomról van szó, amiből az akadémikusokat adják, hanem arról, hogy egy jól működő gazdasági társaságként működjön.

– És majd Parragh László megmondja, hogy mit taníthatnak...

– Ebből a szempontból pozitív volt Stumpf István interjúja, amiben azt találta mondani, hogy az elnök úr valószínűleg félreértette a maga szerepét. Azért én eddig is megvoltam anélkül, hogy a Parragh úr közvetlenül beleszólt volna abba, hogy a Corvinus Egyetemen milyen lesz a pénzügyi képzés és a nemzetközi képzés aránya. Szerintem el tudják dönteni az adott intézményben dolgozó tanárok.

– **Orbán Viktor a gazdasági helyzetről azt közölte: a kormányzati válságkezelés lényege a munkahelymegvédés volt: a hitelmoratórium bevezetése, a bértámogatás a bajbajutott vállalkozásoknak, a nehéz helyzetbe került ágazatokban átvállalt fele bérek, a szociális hozzájárulási adót elengedése, a felére csökkentett iparűzési adó. Ezek mennyire segítették a válságkezelést?**

– Ez egy helytálló megállapítás, amennyiben vissza adja azt, hogy való igaz, a kormány a munkahelyvédelmet helyezte előtérbe, és, hogy tett ennek érdekében intézkedéseket. Ugyanakkor a dolog másik részéről, hogy merre van az előre, milyen területekre hogyan fog odaáramlani a tőke, mitől lesz innováció – ezekről viszonylag kevés szó esik, és nem ok nélkül, mert ezekben a dolgokban nem sokat tettek. A munkahelyek védelme is viszonylag rövid távú szempontok szerint történik, és viszonylag kevés benne az az elem, ami arról szólna, hogy ha valaki olyan helyen dolgozott, ahol nagyon eredményes volt az ő tevékenysége, akkor átképzik. Ez az észak-európaiaknál a rugalmasság és biztonság kettőse, vagyis az állam továbbképzést, átképzést, vállalkozóvá válást segít. Ilyen típusú intézkedések nemigen történtek. Ezért gondolnám azt, hogy a magyar gazdaság nagyjából és egészéből nem a kormány tevékenységének hatására, hanem attól függetlenül, sőt, sok esetben annak ellenére halad előre. Ha hagyják.

– **Orbán Viktor azt is hangsúlyozta, a mai válságkezelés logikája más, mint 2010 előtt volt: a mostani nemzeti jellegű, nem az emberekkel fizetteti meg a válság árát, szemben a 2010 előtti világgal, amikor a válságok árát főként a nyugdíjasokkal fizettették meg. Tényleg?**

– Azt hiszem, olyan értelemben más a válságkezelés logikája, hogy van a kormánynak egy elképzelése, miszerint van egy kör, és ha rajta múlik, akkor ráterheli a válságkezelés terhét. Igyekszik megadóztatni

a pénzügyi szektort, alárendelni a kereskedelmet, és különösen a külföldi tulajdonú vállalkozásokat. Ilyen értelemben van egy eltolódás. De az is igaz, hogy a 2010 előtt kormányok törekedtek arra, hogy nagyjából egyenlő elbánást nyújtsanak minden szektornak és minden szereplőnek. A mostani kormány erre nem is törekszik. Az teljesen világos, hogy vannak egyenlők és egyenlőbbek. Amikor a kijelentéseket a tettekkel szembesítjük, akkor nagyon erősen előjön az egyenlők és egyenlőbbek viszonya. Igen sok az olyan ügy, ahol a legjobb pályázót az egyből választják, sok az olyan eset, amikor lehet tudni, hogy – meglepő módon – mindig az kapja meg a hitelt, aki a kormányzathoz közelebb áll, és nagyon kicsi a megtérülési szempontok jelentősége. A nagy beruházásoknál is, amilyen a Paks 2, meg a Budapest-Belgrád vasútvonal, vagy a sportberuházások, de kisebb beruházásoknál is. Tehát az igaz, hogy más a gazdaság működésének logikája, csak hogy ez jó-e azokon kívül, akik ennek a közvetlen haszonélvezői, másoknak is, azt nehéz lenne megmondani.